



לקוטי תורה • פרשת מסעי • מאמר 1

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים...

”אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו...”



את טהרת הלב שקרבה אמיתית להי דורשת משיגים באמצעות משה ואהרן: משה, שושבין דמלכא, ממשיך את הי למטה באמצעות התורה, המצוות והידיעה הפשוטה שיהודי הוא חלק ממנו, וכך הרע מסתלק, אפילו בעניינים המותרים; אהרן, שושבין דמטרוניתא, מעורר בתפילה את האהבה הנסתרת שבנשמה, עד שהיא מתבטלת לפניו ודבקה באחד. אפשר להקדים כל אחד מהם, שכן שניהם שווים.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית



/likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/1

הנקודה

את טהרת הלב שקרבה אמיתית לה' דורשת משיגים באמצעות משה ואהרן: משה, שושבין דמלכא, ממשיך את ה' למטה באמצעות התורה, המצוות והידיעה הפשוטה שיהודי הוא חלק ממנו, וכך הרע מסתלק, אפילו בעניינים המותרים; אהרן, שושבין דמטרוניתא, מעורר בתפילה את האהבה הנסתרית שכנשמה, עד שהיא מתבטלת לפניו ודבקה באחד. אפשר להקדים כל אחד מהם, שכן שניהם שווים.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מזמור כ"ד שואל מי יוכל לעלות בהר ה': מי ש"נקי כפיים ובר לבב", ושאיפתו לעלות אינה לשווא. טהרה כזאת היא "עמוקה עמוקה", והעצה היא משה ואהרן. לכאורה, יראה וחכמה תלויות זו בזו, אך יראת חטא קודמת: כדי להימנע מן האסור אין צורך בחכמה. בעניינים המותרים המצב שונה; "קדש עצמך במותר לך" דורש חכמה תחילה. חכמה זו באה באמצעות משה, שושבין דמלכא, שממשיך את אורו המקיף של ה' לעולם הזה באמצעות התורה, שהיא שמותיו של ה', והמצוות, שהן "איבריו"; הטלית והתפילין ממשיכות אלקות על האדם, והרע נמס כמו שעווה לפני האש. משה הוא גם דעת: כשיהודי יודע שהוא "חלק הוי", לא ירצה בתענוגות הגוף שמפרידים אותו מן האחד, שהרי ההיתר הוא לגופו בלבד. אהרן, שושבין דמטרוניתא, מעורר געגועים בתפילה: ההתבוננות בכך שהכול בטל לפני ה' משחררת את האהבה הנסתרית שכנשמה, ומכיוון שהכול הוא כאין לפניו, אין דבר שמפריד, ואפשר לדבוק בו. לפעמים משה קודם, ולפעמים אהרן.

מבנה

- | | | |
|---|-----------------------------|------|
| 1 | מי יוכל לעלות בהר | 11 |
| הפסוקים הפותחים מייחסים את מסעי ישראל למשה ולאהרן. מזמור כ"ד דורש כפיים נקיות ולב טהור, כדי שהעלייה של האדם בדרכי ה' לא תהיה לשווא. | | |
| 2 | יראת חטא קודמת לחכמה | 21 |
| לכאורה, חכמה ויראה תלויות זו בזו, אך יראת חטא קודמת. דבר שהוא באמת אסור, אפילו מדרבנן, הוא רע גמור, וההימנעות ממנו אינה דורשת חכמה. | | |
| 3 | שושבין דמלכא | 4-31 |
| הקדושה בעניינים המותרים דורשת חכמה תחילה, באמצעות משה, שמביא את המלך, סובב כל עלמין, לשכון למטה באמצעות התורה, שמותיו של ה', והמצוות, איבריו. הטלית והתפילין ממשיכות אלקות על האדם, והרע מסתלק מעצמו. | | |
| 4 | משה כדעת | 51 |
| כשיהודי יודע שהוא חלק הוי", לא ירצה להפריד את עצמו מן האחד באמצעות ענייני הגוף; ההיתר הוא רק "לך", לגוף, ולא לאלקות שבתוכו. | | |
| 5 | שושבין דמטרוניתא | 7-61 |
| אהרן מעורר בתפילה געגועים לה'. אהבת הנשמה נסתרית בגלות; ההתבוננות בכך שהגשמי בטל לפני הרוחני, כל מדרגה לפני זו שמעליה והכול לפני ה', מלבה את הלב. | | |

רוממותו הבלתי מוגבלת של ה' אינה מרחק, שהרי הכול בטל לפניו, ולכן אפשר לדבוק בו. לפעמים התורה והמצוות קודמות ולפעמים התפילה, כי משה ואהרן שווים.

מושגים

שושבין דמלכא שושבינא דמלכא

כינויו של משה בזהר: הוא מביא את המלך, אורו הטרנסצנדנטי של ה', לשכון בעולם הזה באמצעות התורה והמצוות, ונותן ליהודי את הדעת לדעת שהוא חלק מה'.

שושבין דמטרוניתא שושבינא דמטרוניתא

כינויו של אהרן בזהר: הוא מעורר געגועים מלמטה באמצעות התבוננות בתפילה, עד שהנשמה מתבטלת לפני ה' ודבקה בו.

קדש עצמך במותר לך קדש עצמך במותר לך

קריאת התלמוד לריסון גם בעניינים מותרים; המאמר מפרש את המילים "לך" כ"לגופך", שכן לאלקות שבתוך האדם אין היתר כזה.

האור המקיף את כל העולמות (סובב כל עלמין) סובב כל עלמין

אורו של ה' גדול מכדי להיכנס לתוך העולמות; דרכו של משה, התורה והמצוות, כגון הטלית, ממשיכות אותו למטה כדי שיקיף את האדם.

ביטול ביטול

להיחשב כאין לפני מה שלמעלה ממנו: הגשמי לפני הרוחני, כל מדרגה רוחנית לפני זו שמעליה, והכול לפני ה'. משום כך רוממותו של ה' אינה מרחק מאיתנו.

קטע 1 • 11

מי יוכל לעלות בהר

1 אלה מסעי¹ בני² ישראל אשר יצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן. כתיב נחית כצאן עמך³ ביד משה ואהרן.

”אלה מסעות בני ישראל, שיצאו מארץ מצרים ביד משה ואהרן”. נאמר: ”הנהגת את עמך כצאן ביד משה ואהרן”.

המאמר פותח בפסוק הראשון של פרשת מסעי, האומר שמסעותיהם של ישראל ביציאתם ממצרים היו ”ביד משה ואהרן”, ומציב לצדו פסוק מתהילים המשתמש באותן מילים. בהמשך המאמר מוסבר מה מייצגים משה ואהרן בעבודת ה' של האדם עצמו.

הנה זה כלל גדול בעבודת הש"י [השם יתברך] שכל מי שבא לדבקה אליו ית', הנה כתיב מי יעלה בהר⁴ ה' ומי יקום וגו'

הנה, זהו כלל גדול בעבודת ה', ברוך הוא: כל מי שבא להידבק בו, יתברך, נאמר עליו: ”מי יעלה בהר הוי' ומי יקום” וגו'.

אדמו"ר הזקן מציב כלל יסודי לכל מי שרוצה להידבק בה', ופותח מתהילים פרק כ"ד. המזמור שואל מי ראוי לעלות להר ה' ולעמוד במקום קדשו.

נקי כפים ובר לבב⁵ שיהא לבו בר וזך לגמרי בלי שום סיג אשר לא נשא לשוא נפשי נפשו כתיב נפשי קרי כמ"ש אליך ה'

”נקי כפיים ובר לבב” — שלבו יהיה טהור וזך לגמרי, ללא שום סיג; ”אשר לא נשא לשוא נפשי” — כתוב ”נפשו”, אך קוראים ”נפשי”, כמו שנאמר: ”אליך הוי',

המזמור משיב: מי שכפיו נקיות ולבו טהור; אדמו"ר הזקן מפרש זאת כלב נקי לחלוטין מכל תערובת. בביטוי הבא כתוב ”נפשו”, ואילו הקריאה המסורתית היא ”נפשי”; והוא מביא פסוק שבו אדם נושא את נפשו אל ה'.

נפשי אשא⁶ אכל כי עשרה שכינתא שריא⁷ דהיינו שלא תהא התנשאותו והגבהותו בדרכי ה' לשוא ולשקר ח"ו [חס ושלום].

”נפשי אשא”; [ו]”על כל [התכנסות של] עשרה שורה השכינה”. כלומר, ההתנשאות וההתרוממות שלו בדרכי ה' לא יהיו לשוא ולשקר, חלילה.

מאמר חז"ל שהשכינה שורה בכל התכנסות של עשרה יהודים מסביר מדוע אפשר לקרוא בפסוק ”נפשי”: השכינה שורה בתוך היהודים, ולכן הנפש שאדם נושא היא, במובן מסוים, גם של ה'. מכאן הדרישה שההתרוממות הרוחנית של האדם לא תהיה ריקה או כוזבת.

קטע 2 • 21

יראת חטא קודמת לחכמה

2 ובודאי מדרגה כזו עמוק עמוק מי ימצאנו.^{8,9,10} והעצה היעוצה לזה ע"י בחיי משה ואהרן. דהנה נודע

מאמר רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] אם אין יראה אין חכמה¹¹

בוודאי שמדרגה כזאת היא "עמוק עמוק, מי ימצאנו?" העצה לכך היא באמצעות בחינת משה ואהרן. שהרי ידוע מאמר חז"ל: "אם אין יראה אין חכמה,

טהרת הלב השלמה הזאת רחוקה כל כך מהישג ידו של אדם רגיל, שהאדמו"ר הזקן מחיל עליה את הפסוק מזהלת: "עמוק עמוק, מי ימצאנו?" לדבריו, הדרך אליה היא באמצעות "משה ואהרן" — שתי דרכים בעבודת ה' שהמאמר עומד להסביר. תחילה הוא מביא משנה שלכאורה הופכת כל התחלה לבלתי אפשרית.

ואם אין חכמה אין יראה,¹² ולכאורה א"א להתחיל לא בזה ולא בזה כיון שאי אפשר לזה בלא זה והאיך יתחיל,

ואם אין חכמה אין יראה". לכאורה אי אפשר להתחיל לא בזה ולא בזה, כיוון שהאחד אינו אפשרי בלי האחר; אם כן, כיצד יתחיל האדם?

המשנה תולה את החכמה ואת היראה מה' זו בזו. מכיון שאי אפשר להגיע לאחת בלי האחרת, נדמה שאי אפשר להתחיל באף אחת מהן.

אך אמרו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] כל שיראת חטא קודמת¹³ לחכמתו מתקיימת¹⁴ פ"י שיש שני מיני רע.

אבל חז"ל אמרו: "כל שיראת חטא קודמת לחכמתו — חכמתו מתקיימת". פירוש הדבר הוא שיש שני סוגים של רע.

משנה אחרת פותרת את המעגל: היראה מפני החטא צריכה לבוא לפני החכמה, ואז החכמה תתקיים. האדמו"ר הזקן מסביר את הפתרון באמצעות הבחנה בין שני סוגים של רע.

הא' הוא רע ממש באיסור אפי' [אפילו] הוא איסור קל של דברי סופרים הוא רע גמור ולזה צריך שיהיה יראת חטא קודמת לחכמתו

הראשון הוא רע ממש, בדבר האסור: גם אם מדובר באיסור קל מדברי סופרים, זהו רע גמור. ובעניין זה יראת החטא צריכה להקדים את החכמה,

הסוג הראשון הוא כל דבר שאסור ממש, וגם איסור קל מדרכנו — "דברי סופרים" — נחשב לרע גמור. כאן היראה מפני החטא צריכה לבוא תחילה, בלי להמתין להבנה.

כי טהור עינים מראות רע¹⁵ והדבר הרע הוא נקי תועבת¹⁶ ה' וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] לזה שום חכמה לסור ממוקשי הרע הנ"ל.

שהרי "טהור עינים מראות רע", והדבר הרע נקרא "תועבת ה'"; ולשם כך אין צורך כלל בחכמה כדי להתרחק ממוקשי הרע האמורים לעיל.

רע כזה מעורר דחייה מוחלטת אצל ה', שהוא "טהור עינים מראות רע", והכתוב מכנה אותו "תועבה". כדי להתרחק ממנו אין צורך בחכמה, אלא ביראה פשוטה מפני החטא.

קטע 3 • 31-4

שושבין דמלכא

3 והמין הב' הוא בהיתר שאפילו בהיתר אמרו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] קדש עצמך במותר לך¹⁷ שלא יהיה נבל ברשות

הסוג השני מצוי בדברים המותרים, שכן גם על המותר אמרו חז"ל: "קדש עצמך במותר לך", כדי שלא יהיה אדם נבל ברשות התורה.

הסוג השני של הרע נמצא בתוך תחום המותר. הוראתו של רבא, "קדש עצמך במותר לך", דורשת מן האדם להתאפק גם מהתענגות מותרת; והרמב"ן מזהיר שבלעדיה עלול אדם להיות נבל, אף שאינו עובר על איסור מפורש.

התורה¹⁸ כמ"ש הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן] ר"פ קדושים, וכדי לפטור מהרע הזה צריך להקדים חכמתו והואע"י בחי' משה ואהרן משה שושבינא דמלכא אהרן שושבינא דמטרוניתא,^{19, 20, 21} פי' שושבינא דמלכא

כדברי הרמב"ן בתחילת פרשת קדושים. כדי להשתחרר מן הרע הזה, יש להקדים את החכמה, והדבר נעשה באמצעות בחינת משה ואהרן: משה הוא שושבינו של המלך, ואהרן שושבינה של המלכה. פירוש "שושבינו של המלך"

כאן יש להקדים את החכמה, שכן רק הבנה יכולה להראות לאדם מדוע עליו להימנע גם מן המותר. חכמה זו באה באמצעות משה ואהרן, שהזוהר מכנה אותם שושבינו של המלך ושושבינה של המלכה: השושבין מלווה צד אחד של החתונה ומחבר בין בני הזוג; משה פועל מצד ה', המלך, ואהרן מצד השכינה, המלכה.

שהוא מביא את המלך להתייחד בזה העולם שבחינת סובב כל עלמין יהא שורה בתחתונים כמ"ש רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] הקב"ה מתאוה²² שיהיה לו דירה בתחתונים²³

הוא שהוא מביא את המלך להתייחד עם העולם הזה, כדי שבחינת סובב כל עלמין תשרה בתחתונים, כמו שאמרו חז"ל: "הקדוש ברוך הוא מתאוה שתהיה לו דירה בתחתונים".

משה, שושבינו של המלך, מוריד את אורו הנשגב של ה', סובב כל עלמין, כדי שישכון בעולם התחתון הזה. כך מתגשם המדרש שלפיו ה' רצה שתהיה לו דירה בתחתונים.

והיינו ע"י תורה ומצות שהם המשכת אלהותו ית', דהתורה כולה שמותיו של הקב"ה²⁴ שבח"י שם הוא באותיות והוא דבר שאינו נתפס כלל בשכלנו

והדבר נעשה באמצעות התורה והמצוות, שהן המשכת אלקותו יתברך. שכן התורה כולה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא; בחינת שם מתבטאת באותיות, והיא דבר שאין שכלנו יכול להשיג כלל,

המשכה זו נעשית באמצעות התורה והמצוות. התורה כולה מורכבת משמותיו של ה', כפי שכותב הרמב"ן בהקדמתו לתורה, על פי הערת קה"ת; שם מתבטא באותיות, ואף על פי כן הוא נעלה מהבנתנו.

כי גבוה גבוה מאד משכלנו אפילו בחינת מה שנקרא אצלו ית' בחינת שם לבד וכן ע"י המצות הנקראים אברי דמלכא.

כי היא גבוהה, גבוהה לאין שיעור מעל שכלנו, אפילו בחינת מה שנקרא אצלו יתברך בחינת שם בלבד. וכך גם באמצעות המצוות, הנקראות "איברי המלך".

אפילו מה שנחשב אצל ה' רק "שם" — כינוי חיצוני, ולא עצמותו — נעלה בהרבה משכל האדם. גם המצוות ממשיכות אלקות; הן נקראות "איברי המלך", ביטוי שהפסקה הבאה מסבירה.

4 ומשל המצות באברים כי כמו בכל אבר יש חיות הנשמה. כמו כן בכל מצוה יש חיות אלהות וכשאדם

המצוות נמשלות לאיברים, משום שכמו שבכל איבר יש חיות של הנשמה, כך בכל מצוה יש חיות אלוהית. וכשאדם בפסקה 3 כונו המצוות "איברי המלך", וכאן מוסבר הדימוי: כשם שכל איבר בגוף נושא את חיות הנשמה, כך כל מצוה נושאת חיות אלוהית.

עושה המצוה כגון שמתעטף בטלית ציצית בבוקר ממשיך עליו בחינת סוכ"ע שיהא חופף עליו וכן בתפילין הוא המשכת אחדות²⁵

מקיים את המצוה — למשל, כשהוא מתעטף בבוקר בטלית מצויצת — הוא ממשיך עליו את בחינת סוכב כל עלמין, כך שהיא חופפת עליו. וכך גם בתפילין: הן ממשיכות אחדות.

ההתעטפות בטלית ממשיכה את האור המקיף את כל העולמות, סוכב כל עלמין, כך שיקיף את האדם ויחפוף עליו, כשם שהטלית עצמה מקיפה אותו. התפילין ממשיכות את אחדות ה'.

ובזה ממילא נפרד הרע ממנו כדכתיב כהמס דונג מפני אש²⁶ יאבדו רשעים מפני אלהים וכתוב והר סיני²⁷ עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש כי הם קוצים כסוחים באש יצתו.²⁸

ובכך הרע נפרד ממנו מאליו, ככתוב: "כהמס דונג מפני אש, יאבדו רשעים מפני אלקים", וכן כתוב: "והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש"; שכן הם "קוצים כסוחים, באש יצתו".

כאשר האלוקות נמשכת בדרך זו, הרע נפרד מהאדם מאליו, בלי מאבק, כשם שהשעווה נמסה לפני האש וכשם שהר סיני העלה עשן כאשר ה' ירד עליו באש. הרע דומה לקוצים יבשים וחרוטים, הנדלקים מיד.

קטע 4 • 51

משה כדעת

5 והיינו ע"י בחינת משה בחינת דעת שידוע שהוא באחד²⁹ ויתבונן במה שאמרו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה]

אין אדם עובר עבירה³⁰ אא"כ [אלא אם כן] נכנס בו רוח שטות וכמ"ש

וזה נעשה באמצעות בחינת משה, בחינת דעת: שהאדם יודע שהוא אחד, ומתבונן בדברי חז"ל: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות". וכפי שמוסבר

דרכו של משה היא דרך הדעת — ידיעה פנימית ויציבה שה' אחד (ביטוי מתוך פיוט לימים הנוראים, כפי שמצוין בהערת קה"ת). האדם גם מתבונן בדברי התלמוד, שלפיהם איש אינו חוטא אלא אם כן נכנסת בו "רוח שטות"; לכן החטא לעולם אינו מה שיהודי רוצה באמת.

במ"א שאפילו קל שבקלים אינו רוצה להיות פורק עול ומוסר נפשו על קדושת השם ית' וא"צ [ואין צריך]

/ ואינו צריך] שום התבוננות אחר רק שידע כי חלק³¹ ה' עמו

במקום אחר, אפילו קל שבקלים אינו רוצה לפרוק עול, והוא מוסר את נפשו על קדושת שמו של ה' יתברך. ואין צורך בהתבוננות נוספת, אלא רק שידע כי "חלק הוי' עמו".

כפי שמוסבר במקום אחר (ראו תניא, פרק י"ח), אפילו היהודי הנחות ביותר אינו רוצה לפרוק מעליו את עולו של ה', והוא מוכן למסור את נפשו על קדושת שמו. אין צורך בהתבוננות ממושכת, אלא רק בידיעה שהיהודי הוא, כלשון הפסוק, "חלק הוי'".

ובזה שהוא חושב או מדבר דברים גופניים הוא מפריד את עצמו מאחד בודאי לא ירצה בזה כמו שא"א ליקח הבן מאצל אביו דרך הטבע

וכשהוא חושב או מדבר בעניינים גופניים, הוא מפריד את עצמו מן האחד; ודאי שלא ירצה בכך, כשם שמדרך הטבע אי אפשר לקחת בן מאביו.

מי שידוע זאת מבין שמחשבה או דיבור בעניינים גופניים מפרידים אותו מן האחד, והוא לא ירצה בכך. הדבר דומה לבן שמטבעו אינו יכול להיפרד מאביו.

וזהו מה יפה ירושתנו³² וכתוב גם חשך לא יחשיך³³ ממך שחשך נק' אש שאפילו אש אינו מפסיק, וזה פ"י קדש עצמך במותר לך³⁴ שאף

וזהו [פירוש] "מה יפה ירושתנו!" ונאמר: "גם החושך אינו מחשיך ממך" — החושך נקרא אש, ואף האש אינה מפרידה. וזהו פירוש "קדש את עצמך במותר לך": אף על פי

המילים "מה יפה ירושתנו", מתוך התפילות, מבטאות את הקשר הזה. הפסוק "גם החושך אינו מחשיך ממך" נדרש לומר ששום דבר אינו יכול להפריד יהודי מה: "חושך" כאן פירושו אש, ואפילו האש אינה מפרידה. בכך מפרש אדמו"ר הזקן מחדש את המילים "קדש את עצמך במותר לך".

שהוא מותר אינו רק לך מחמת גופך אבל מחמת השורה כך שהוא אלהותו ית' אינו מועיל היתר זה. שהדבר מותר, הוא מותר רק "לך", מחמת גופך; אבל מחמת מה ששוכן בתוכך, שהוא אלקותו יתברך, אין ההיתר הזה מועיל.

דבר מותר רק "לך", כלומר לגוף. לאלקות השוכנת בתוך האדם אין היתר כזה, ולכן מי שמודע לכך יקדש את עצמו גם בעניינים המותרים.

קטע 5 • 61-7

שושבין דמטרוניתא

6 וזהו והייתם קדושים כי קדוש אני³⁵ ה' וזהו לשם יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה³⁶ ובחינת אהרן שושבין דמטרוניתא שמביא ומוליד תשוקה להש"י [להשם יתברך]

וזהו [פירוש] "והייתם קדושים כי קדוש אני הוי'", וזהו "לשם יחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתו". בחינתו של אהרן, שושבין של המלכה, היא שהוא מעורר ומוליד תשוקה לה' יתברך,

הפסוק "והייתם קדושים כי קדוש אני" מתפרש כעת כסיבה להתקדש גם בדברים המותרים: קדושתו של ה' שורה באדם. הנוסח שאומרים לפני קיום מצווה, "לשם יחוד הקדוש ברוך הוא ושכינתו", מבטא אותו עניין: להביא לייחוד המלך עם נוכחותו למטה. אחר כך פונה אדמו"ר הזקן לאהרן, שושבין של המלכה, המעורר באדם תשוקה לה'.

שהוא התעוררות תשוקה ממטה למעלה שהוא ע"י תפלה כמ"ש צמאה לך נפשי^{37, 38} התבוננות בפסוקי דזמרה קודם ק"ש [קריאת שמע] ואחריו כשמגיע לוהבה שבק"ש [שבקריאת שמע].

שהיא התעוררות של תשוקה מלמטה למעלה, והיא נעשית באמצעות התפילה, ככתוב: "צמאה לך נפשי"; על ידי התבוננות בפסוקי דזמרה שלפני קריאת שמע, ולאחר מכן, כשמגיעים ל"והבה" שבקריאת שמע.

עבודתו של אהרן היא התעוררות מלמטה, תשוקה העולה מן האדם אל ה', כמו "צמאה לך נפשי", והיא מתעוררת בתפילה. היא נוצרת באמצעות התבוננות בפסוקי דזמרה, מזמורי השבח שלפני קריאת שמע, ונעשית לאהבה כשמגיעים ל"והבה" שבקריאת שמע.

כי הנה נפש כל אדם משתוקקת רק שהאהבה היא בגלות ומסותרת כמו גלו לאדום שכינה עמהם^{39, 40} פי' אע"פ [אף על פי] שעושה מעשה אדום אעפ"כ [אף על פי כן] שכינה עמהם ויתלהב לב האדם להיות בטל נגדו ית'.

שהרי נפשו של כל אדם משתוקקת, אלא שהאהבה נמצאת בגלות ומסותרת, ככתוב: "גלו לאדום — שכינה עמהם". פירוש הדבר, שאף על פי שהוא עושה מעשים של אדום, בכל זאת השכינה עמהם. ולבו של האדם יתלהב וירצה להיות בטל לפניו יתברך.

הנשמה כבר משתוקקת לה', אך אהבה "בגלות" ומסותרת. כשם שחכמים לימדו שבכל מקום שאליו גלו ישראל, השכינה גלתה עמם, כך גם כשהאדם מתנהג כאדום השכינה עדיין עמו; התבוננות מגלה את האהבה הזאת, עד שלבו בוער להיות בטל לפני ה'.

כמו למשל שאנו רואים דבר גשמי מעשה של אדם בטל נגד רוחניות כמו מחשבה וזהו רגלי החיות כנגד כולם⁴¹ פי מדרגה

כמו למשל, אנו רואים שדבר גשמי, מעשה של אדם, בטל לעומת דבר רוחני, כגון מחשבה. וזהו [פירוש] "רגלי החיות כנגד כולם": כלומר, מדרגה

כדי להמחיש מה פירוש להיות בטל, אדמו"ר הזקן מתחיל בדבר מוכר: מעשה גשמי אינו נחשב לעומת המחשבה, שהיא רוחנית. לאחר מכן הוא מביא את תיאור התלמוד על החיות הקדושות, מלאכים שמעמדם מעל כל השמים, שרגליהן לבדן שקולות כנגד כל מה שלמטה מהן.

שהיא התחתונה בבחי' חיות שהוא רוחניות כנגד כולם כי אין ערך דבר גשמי נגד רוחניות.

שהיא הנמוכה ביותר בבחינת החיות, שהיא רוחניות, שקולה כנגד כולם, משום שאין שום ערך לדבר גשמי לעומת רוחניות.

אדמו"ר הזקן מפרש "חיות" במשמעות של חיות: אפילו המדרגה הנמוכה ביותר של חיות, שהיא רוחנית, עולה על כל הדברים הגשמיים יחד. אין מידה משותפת לגשמי ולרוחני.

כי אפילו בדבר גשמיות נאמר שהארץ כגרגיר חרדל⁴² נגד עולם הגלגלים שהם ג"כ גשמיים מכש"כ [מכל שכן] נגד דבר רוחניות.

שהרי אפילו ביחס לדברים גשמיים נאמר שהארץ היא כגרגיר חרדל לעומת עולם הגלגלים, שגם הם גשמיים; וכל שכן לעומת דבר רוחני.

גם בתוך העולם הגשמי נאמר שהארץ היא כגרגיר חרדל לעומת הגלגלים השמימיים, שגם הם גשמיים. על אחת כמה וכמה שכל הגשמיות בטלה לעומת הרוחניות.

7 וכן כל דבר רוחני נגד רוחניות הגבוהה ולמעלה ממנו כמ"ש שוקי החיות⁴³ נגד כולם קרסולי החיות נגד כולם וקמיה כולא כלא חשיב⁴⁴ שהכל כאין ואפס ובטלים נגדו ית'.

כך גם כל דבר רוחני [מתבטל] בפני הרוחניות הגבוהה ממנו, כפי שנאמר: "שוקי החיות שוות לכולן; קרסולי החיות שווים לכולן". וכן נאמר: "ולפניו הכול נחשב כלא" — הכול הוא כאין וכאפס, ומתבטל לפניו יתברך.

כך הוא גם בין מדרגות רוחניות: כל מדרגה מתבטלת בפני זו שמעליה, כפי שאומרת הגמרא שכל חלק גבוה יותר בחיות שקול לכל מה שמתחתיו. ומעל לכולן — "ולפניו הכול נחשב כלא".

וזה פי הכל ירוממוך סלה⁴⁵ שלעולם ירוממוך שכל מה שמרוממים אותך אין כלום כי יש עוד לרומם. וזהו פירוש "הכול ירוממוך סלה": לעולם ירוממו אותך, שכן ככל שמרוממים אותך, אין בכך כלום, כי יש עוד מה לרומם.

המילים "הכול ירוממוך סלה", מתוך ברכת שבת בבוקר שלפני קריאת שמע, כפי שמצוין בהערת קה"ת, פירושן שהשבה לעולם אינו מסתיים; "סלה" פירושו לנצח. ככל שמרוממים את ה', הדבר נחשב כאין, משום שתמיד יש עוד מה לרומם.

קרוב דווקא ברוממותו; מה קודם

8 ועוד זה אין לו שיעור שהוא למעלה למעלה מכל מה שנוכל לרומם ואין רוממותו התרחקת מאתנו ח"ו

[חס ושלום]

ו"יתר" זה אין לו שיעור, שכן הוא נעלה לאין ערוך מכל מה שביכולתנו לרומם. ואף על פי כן, רוממותו אינה מרחיקה אותו מאיתנו, חלילה;

תמיד יש עוד מה לרומם, ול"יתר" הזה אין סוף, שכן ה' נעלה לאין ערוך מכל שבח שביכולתנו להעניק לו. אפשר היה לחשוב שרוממות כזאת מרחיקה אותו מאיתנו, אך אדמו"ר הזקן שולל זאת.

כי אדרבה שכזה התקרבות אצלנו מאחר שהכל בטל אצלו ית' וקמיה כלא חשיב א"כ אין הפסק וזהו בחי' אהרן לדבקה בו⁴⁶ ולמהוי אחד באחד.⁴⁷

אדרבה, דווקא בכך יש קרבה אלינו, מכיוון שהכול בטל לפניו ית', ו"לפניו [הכול] נחשב כלא כלום"; אם כן, אין הפרדה. וזוהי בחינת אהרן: להידבק בו ולהיות אחד עם האחד.

מכיוון שהכול בטל לפניו ונחשב כלא כלום, אין דבר שיכול לעמוד בינינו ובינו; דווקא רוממותו פירושה שאין מחסום. זו דרכו של אהרן: להידבק בה' ולהיות אחד עם האחד.

אך הנה כתיב הוא אהרן ומשה⁴⁸ הוא משה ואהרן^{49,50} שלפעמים צריך להקדים התורה והמצוות כדי שיתפלל אחר

אולם הרי נאמר "הוא אהרן ומשה", [ו]"הוא משה ואהרן": לפעמים צריך להקדים את התורה והמצוות, כדי שיוכל להתפלל לאחר מכן

בפסוק אחד התורה מכנה אותם "אהרן ומשה", ובפסוק הבא "משה ואהרן", ואדמו"ר הזקן רואה בכך שני סדרים בעבודת ה'. לפעמים מתחילים בדרכו של משה — תורה ומצוות — ובכך מתאפשר לאחר מכן להתפלל באהבה.

כך מאהבה ולפעמים ההתחלה מהתעוררות האהבה בתפלה ואח"כ יכול ללמוד ולעשות⁵¹ ע"ד שנתבאר (ועיין ברבות בראשית ס"פ⁵² א' בחקתי פל"ו מענין הוא משה ואהרן^{53,54} כו):

כך מתוך אהבה; ולפעמים תחילת העבודה היא בהתעוררות האהבה בתפילה, ולאחר מכן אפשר ללמוד ולעשות, על פי מה שהתבאר. (ועיינו במדרש רבה על בראשית, סוף פרק א, ובחוקותי, פרק לו, בעניין "הוא משה ואהרן" וכו').

בפעמים אחרות מתחילים בדרכו של אהרן, בהתעוררות האהבה בתפילה, ולאחר מכן אפשר ללמוד ולקיים את המצוות, כפי שהתבאר לעיל. המדרש המובא בסוגריים אומר שהתורה משנה את סדר השמות כדי ללמד שמשא ואהרן שקולים.

בעבודה

יש להתרחק מכל דבר אסור מתוך יראת חטא פשוטה, בלי להמתין להבנה. בעניינים המותרים יש לתת לחכמה להוביל: באמצעות לימוד תורה ומצוות, כגון טלית ותפילין, המשיכו אלקות על עצמכם, ודעו שאתם "חלק הוי", כדי שתענוגות הגוף שמפרידים אתכם מן האחד יהיו לדבר שאינכם רוצים בו. בתפילה, התבוננו בפסוקי דזמרה בכך שהכול בטל לפני ה', כדי שב"ואהבת" שבקריאת שמע תתעורר האהבה הנסתרת שבנשמה. לפעמים מתחילים בלימוד ובמעשים, ולפעמים בתפילה.

שאלות לשיחה

1. מדוע הימנעות מן האסור אינה דורשת חכמה, ואילו הקדשת האדם בעניינים המותרים דורשת חכמה תחילה?
2. כיצד הידיעה שאדם הוא "חלק הוי" גורמת לו שלא לרצות להתענג אפילו בענייני גוף מותרים?
3. מדוע רוממותו של ה' מעל כל שבח מקרבת אותו אלינו, במקום להרחיק אותו?
4. מה מבדיל את דרכו של משה, כשושבין דמלכא, מדרכו של אהרן, כשושבין דמטרוניא, ומתי עשוי כל אחד מהם לבוא תחילה?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 אלה מסעי

תעתיק נוסף (הנחה) של אותו מאמר נדפס שם, כפי שנאמר בהערה.

הערת קה"ת

הנחה אחרת במאמרי אדה"ז — פרשיות ע' תרצד, ובס' בשני המאורות ל, א (ס' זה כולל הנחות כ"ק אדה"א ממאמרי אדה"ז מתקופת לאזניא).

2 אלה מסעי בני

"אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם, ביד משה ואהרן". הפסוק הפותח את פרשת מסעי, שממנו שואב המאמר את נושאו.

Numbers 33:1 במדבר ל"ג:א'

אלה מסעי בני־ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאתם ביד־משה ואהרן:

These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר לג, א.

3 נחית כצאן עמך

"נחית כצאן עמך ביד משה ואהרן". אדמו"ר הזקן מצרף פסוק זה לפסוק הפותח את הפרשה: בשניהם מיוחסת הנהגת ישראל למשה ואהרן יחד.

Psalms 77:21 תהילים ע"ז:כ"א

נחית כצאן עמך ביד־משה ואהרן:

Thou didst lead Thy people like a flock, By the hand of Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עז, כא. וראה אוה"ת מסעי ע' אישנב שמביא בשם הרבות.

4 מי יעלה בהר ה'

"מי יעלה בהר הוי", ומי יקום במקום קדשו?" שאלת המזמור מציבה את דרישת הטהרה שבה פותח המאמר.

Psalms 24:3 תהילים כ"ד:ג'

מי־יעלה בהר־ה' ומי־יקום במקום קדשו:

Who shall ascend into the mountain of the L-RD? And who shall stand in His holy place?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כד, ג.

5 נקי כפיים ובר לבב

"נקי כפיים ובר לבב, אשר לא נשא לשווא נפשי ולא נשבע למרמה". בפסוק זה המילה הנקראת "נפש" נכתבת "נפשו"; אדמו"ר הזקן מסתמך על שתי הצורות.

Psalms 24:4 תהילים כ"ד:ד'

נקי כפיים ובר־לבב אשר לא־נשא לשווא נפשי ולא נשבע למרמה:

He that hath clean hands, and a pure heart; Who hath not taken My name in vain, and hath not sworn deceitfully

6 אליך ה' נפשי אשא

"אליך הוי' נפשי אשא". הפסוק מראה ש"נשיאת הנפש" פירושה להעלות אותה אל ה'.

Psalms 25:1 תהילים כ"ה:א'

לְדָוִד אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אָשָׂא:

[A Psalm] of David. Unto Thee, O L-RD, do I lift up my soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כה, א.

7 אכל בי עשרה שכינתא שריא

התלמוד מביא את הלימוד "על כל [כינוס של] עשרה השכינה שורה" (בדור שיח של רבן גמליאל עם הקיסר). אדמו"ר הזקן משתמש בכך כדי להראות שהשכינה שורה בקרב ישראל, ומכאן מוכן הנוסח "נפשי".

Sanhedrin 39a:11 סנהדרין ל"ט א:י"א

אמר לקה קיסר לרבן גמליאל: אמריתו כל בי עשרה שכינתא שריא, כמה שכינתא איכא? קרייה לשמיעה, מחא בקה באפתקא. אמר לקה: אמאי על שמשא בביתיה דקיסר? אמר לקה: שמשא אכולי עלמא ניקא. ומה שמשא דחד מן אלה אלפי רבוא שמשי דקמי קודשא בריך הוא ניקא אכולי עלמא, שכינתא דקודשא בריך הוא על אחת כמה וכמה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Tanya, Likkutei Amarim 11:7-8 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים י"א:ז-ח'

אך מי שאינו מתהרט לעולם, ואין באים לו הרהורי תשובה כלל – נקרא "רשע ורע לוי", שהרע שקנפשו הוא לכדו נשאר בקרבו, כי גבר כל כך על הטוב עד שנסתלק מקרבו ועומד בבחינת מקיף עליו מלמעלה. ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה: "אכל בי עשרה שכינתא שריא":

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין לט, א. תניא פ"א ובליקוט פירושים שם.

פסוקה 2

8 עמוק עמוק מי ימצאנו

"מה שהיה רחוק, ועמוק עמוק, מי ימצאנו?" אדמו"ר הזקן שואל את המילים האלה כדי לתאר עד כמה קשה להגיע ללב טהור לחלוטין.

Ecclesiastes 7:24 קהלת ז:כ"ד

רחוק מה־שְׁהִיָּה ועמוק עמוק מי ימצאנו:

That which is far off, and exceeding deep; who can find it out?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, כד. ובפרש"י שם: אין לו רשות להרהר בהן מה למעלה כ"י ומה לאחור — וראה חגיגה רפ"ב. תקו"ז ת"ע (קכו, סע"א) ח"יב ובשלי"ה (ו, ב. ח, א) קצוה של יו"ד. לקו"ש חכ"א ע' 163 הערה 47.

9 עמוק עמוק מי ימצאנו

רש"י מסביר שמדובר בעניינים שאין רשות להרהר בהם: מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור. הערת קה"ת מביאה אותו כדי להראות עד כמה עמוק הוא "עמוק עמוק".

Rashi on Ecclesiastes 7:24 רש"י על קהלת ז:כ"ד

רחוק מה שהיה. את הדברים הרחוקים שהיו ביצירת בראשית: ועמק עמק הוא "מי ימצאנו", שאין לי רשות להרהר בהן, מה למעלה ומה למטה, מה לפנים ומה לאחור: ועוד:

That which was is far beyond me. The distant things that were in the Creation. And so very deep it is; who can find it, for I am not permitted to delve into them, what is above and what is below, what is before and what is after. Furthermore

The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY) • The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY)

10 עמוק עמוק מי ימצאנו

תיקוני זוהר מיישם את הפסוק על בחינה שאיש אינו יכול להשיג אלא באמצעות חכמה ובינה. הערת קה"ת מצטטת אותו בקשר לכפילות "עמוק".

Tikkunei Zohar 127a:5 תיקוני זוהר קכ"ז א:ה'

... יהיה לכל קוראיו, בההוא זמנא אתמר בקה (קהלת ז כד) רחוק מה שהיה, ועמק עמק מי ימצאנו, לית מאן דאשיג לקה אלא בהכמה ובבינה, ובגין דא כד אסתלק להווא אתר לא משיגין לקה בכל ספירן, אלא בהכמה ובבינה, דאינון יים "י חכמה מי בינה, ובגין דא רחוק מה שהיה, ועמק עמק מי ימצאנו, ורוא דמלה (מלכים א ה כט) קרובים אל יהיה אלהינו".

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

11 אם אין יראה אין חכמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות פ"ג, מ"ז.

12 אם אין יראה אין חכמה ואם אין חכמה אין יראה

רבי אלעזר בן עזריה אומר: "אם אין חכמה, אין יראה; אם אין יראה, אין חכמה". אדמו"ר הזקן מצטט זאת בסדר הפוך, כדי להציג את השאלה ממה יש להתחיל.

Pirkei Avot 3:17 משנה אבות ג:י"ז

רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חכמה, אין יראה. אם אין יראה, אין חכמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין קמה, אין תורה. אם אין תורה, אין קמה. הוא היה אומר, כל שחכמתו מרבה ממשעשו, למה הוא דומה, לאילן שענפיו מרבין ושרשיו מעטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שנאמר (ירמיה ז) והיה כעצער בעצרה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding. Where there is no bread, there is no Torah; where there is no

Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom

...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

13 כל שירתא חטאו קודמת

חלק מהמשך המאמר מובא שם, בשינויים ובהוספות, כפי שמציינת ההערה.

הערת קה"ת

אבות פ"ג, מ"ט. חלק מהבא לקמן הובא בהמשך מים רבים תרל"ו פרק קצ עש שינויים והוספות.

14 כל שירתא חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת

רבי חנינא בן דוסא אומר: "כל שירתא חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת", ואילו מי שחכמתו קודמת, אין חכמתו מתקיימת. כך נפתרת המעגליות: יש להתחיל מיראת חטא.

Pirkei Avot 3:9 משנה אבות ג:ט'

רבי חנינא בן דוסא אומר, כל שירתא חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת. הוא היה אומר, כל שמעשיו מרבין מחכמתו, חכמתו מתקיימת. וכל שחכמתו מרבה ממשעשו, אין חכמתו מתקיימת:

Rabbi Hanina ben Dosa said: anyone whose fear of sin precedes his wisdom, his wisdom is enduring, but anyone whose wisdom precedes his fear of sin, his wisdom is not enduring. He [also] used to say: anyone whose deeds exceed his wisdom, his wisdom is enduring, but anyone whose wisdom exceeds his deeds, his wisdom is not enduring

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

15 טהור עינים מראות רע

הנביא אומר לה: "[אתה] טהור עיניים מראות רע". אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי להראות עד כמה רע לחלוטין הוא דבר אסור.

Habakkuk 1:13 חבקוק א:י"ג

טהור עינים מראות רע והביט אל-עמל לא תוכל למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו:

Thou that art of eyes too pure to behold evil, And that canst not look on mischief, Wherefore lookest Thou, when they deal treacherously, And holdest Thy peace, when the wicked swalloweth up The man that is more righteous than he

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

חבקוק א, יג. וראה בהנסמן בס' מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א לעי' שמו.

16 תועבת ה'

"כי כל עושה אלה תועבת הוי". הביטוי "תועבת הוי" מופיע בכמה פסוקים; בין השאר, הערת קה"ת מפנה לכאן.

Deuteronomy 18:12 דברים י"ח:י"ב

כיתועבת ה' כל-עשה אלה ובגלל התועבת האלה ה' אלקיך מוריש אותם מפניה:

For whosoever doeth these things is an abomination unto the L-RD; and because of these abominations the L-RD thy G-d is driving them out from before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

פסוק 3

17 קדש עצמך במותר לך

רבה מלמד: "קדש את עצמך במותר לך". אדמו"ר חזקוני משתמש בדבריו כדי להגדיר את הסוג השני של הרע — שימוש לרעה בדברים המותרים.

Yevamot 20a:15 יבמות כ"א:ט"ו

איסור קדושה — שניית מדיכרי סופרים, ואמאי קרי לקה איסור קדושה? אמר אביי: כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש. אמר לקה רבא: וכל שאינו מקיים דברי חכמים, קדוש הוא דלא מיקרי, רשע נמי לא מיקרי! אלא אמר רבא: קדש עצמך במותר לך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות כ, א.

18 שלא יהיה נבל ברשות התורה

על הפסוק "והייתם קדושים" מסביר הרמב"ן שמכיוון שהתורה מתירה יחסי אישות, אכילת בשר ושתית יין, אדם שנשלט בידי תאוותו עלול להתענג ללא גבול ולהיות "נבל ברשות התורה"; לכן התורה מצווה על ריסון גם בדברים המותרים.

Ramban on Leviticus 19:2 רמב"ן על ויקרא י"ט:ב

19 משה שושבינא דמלכא ואהרן . . דמטרוניא

בקטע העוסק בקרבן שמביאים כאשר הסנהדרין הגדולה טועה, אומר הוהר שמשנה היה שושבינו של המלך, שהיא תפארת, ואהרן שושבינא של המלכה, שהיא מלכות.

Zohar III, 20a זח"ג כ, א

הערת קה"ת

זח"ג כ, א. ערה. ב. נתבאר במאמרי אדה"א פ' מסעי ע' איתתמ. זח"ג (נג, ב). [כ].

20 משה שושבינא דמלכא אהרן שושבינא דמטרוניא

אותו צמד — "משה שושבינו של המלך, אהרן שושבינא של המלכה" — מופיע כאן בדיון על הסנהדרין הגדולה והקטנה.

Zohar, Shoftim 5:21-24 ספר הוהר, שופטים ה':כ"א-כ"ד

21 משה שושבינא דמלכא אהרן שושבינא דמטרוניא

הוהר שואל מי נעלה יותר, משה או אהרן, ומשיב שמשנה: משה הוא שושבינו של המלך ואהרן שושבינא של המלכה, בדומה לשושבין שהמלך מוסר בידיו את מלכתו כדי שישגיח עליה ועל ביתה.

Zohar, Metzora 4:18-7:25 ספר הוהר, מצורע ד':י"ח-ז':כ"ה

He replied: 'It is written here, "two living clean birds and cedar wood and scarlet and hyssop". "Living" is a reference to two of the "living creatures" (Hayoth) that Ezekiel saw, denoting the place from which the true prophets draw inspiration. "Cedar wood" we have explained. "Scarlet" indicates the place of Severity, which is associated with him at first. "Hyssop" is the lesser Vau which gives sustenance to the Community of Israel. All these again rest upon him because ... he has been purified.' R. Judah and R. Isaac were once

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

22 הקב"ה מתאוה שיהי לו דירה בתחתונים

קטע מוקדם יותר בלקוטי תורה על מדרש זה; ההערה מוסיפה שמקורות נוספים מפורטים שם.

Tanya, Likkutei Amarim 36:1-2 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"ו:א-ב

והנה, מודעת זאת מאמר רבותינו זכרונם לברכה, שתכלית בריאת עולם הזה הוא - שנתאנה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים. והנה, לא שייד לפניו יתברך בחינת מעלה ומטה, כי הוא יתברך ממלא כל עלמין בשוה.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תנחומא נשא, טז. וע"ל (ע, ג). וש"נ. [כ]. ראה תניא פליו ובליקוט פירושים שם בשם כ"ק אדה"ז.

23 הקב"ה מתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים

"כאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, רצה שתהיה לו דירה בקרב התחתונים, כפי שיש לו בקרב העליונים". אדמו"ר חזקוני מיישם זאת על משה, המביא את המלך לדור למטה.

Midrash Tanchuma, Nasso 16:1 מדרש תנחומא, נשא ט"ז:א

... מכל עץ הגן אכל תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב, טז-יז). ועבר על צויו. אמר לקה הקדוש ברוך הוא, כך הייתי מתאנה שיהיה לי דירה בתחתונים כמו שיש לי בעליונים, ודבר אחד צייתי אותך ולא שמרת אותו. מיד סלק הקדוש ברוך הוא שכינתו לרקיע הראשון. מנין, דכתיב: וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך בגן (שם ג, ח). כיון שעברו על הצווי, סלק שכינתו לרקיע הראשון. עמד קו ונהרג להכל, מיד סלק שכינתו ...

So it came to pass on the day that Moses had "finished." Rav says, "Every place where it is stated, 'So it came to pass (wayehi),' [is referring to] something new"; but R. Simeon says, "Every place where it says, 'So it came to pass (wayehi)' [is referring to] something which existed, has ceased [to exist] for a long time, and has returned to be as it was. 5:7. This text is related (to Cant. 5:1), "When I come to ... my garden, my sister bride." R. Samuel bar

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY)

24 דהתי כולה שמותיו של הקב"ה

ההערה מפנה לפרק 29 בחיבור הקבלה הזה, לצד הקדמת הרמב"ן לתורה, בעניין שהתורה כולה היא שמותיו של ה'.

Zohar II, 87a זח"ב פז, א

הערת קה"ת

רמב"ן בהק' עה"ת. יונת אלם פכ"ט. ועד"ז זח"ב פז, א. ובכ"מ.

פסוק 4

25 המשכת אחדות

במקום שבו מובא הקטע הזה, העיר הרבי (כך לפי ההערה) שבכל שלושת כתבי היד של המשך מים רבים כתוב "אחדות", ואולי צריך להיות כתוב "אלקות".

הערת קה"ת

בהמשך מים רבים שם (פק"צ) העיר כ"ק אדמו"ר זי"ע: "אחדות" כ"ה בכל ג' הכתי' [דהמשך מים רבים. המו"ל] ואולי צ"ל: "אלקות".

26 כהמס דונג מפני אש

"כשהעשן מתפור, כך פור אותם; כשם שהשעווה נמסה לפני האש, כך יאבדו הרשעים מלפני ה'." בנוכחות אלוקות גלויה, הרע נעלם מעצמו.

Psalms 68:3 תהילים ס"ח:ג

כהגדף עשן תגדף כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלקים:
As smoke is driven away, so drive them away; As wax
melteth before the fire, So let the wicked perish at the pres-
ence of G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סח, ג. ראה לעיל פ' נשא כ, א.

27 וחר סיני כולו

"וחר סיני כולו עשן, מפני שהוי' ירד עליו באש." אדמו"ר הזקן מוסיף זאת כתמונה שנייה לירידת ה' באש.

Exodus 19:18 שמות י"ט:יח

וחר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן
ויחרד כל־ההר מאד:

Now mount Sinai was altogether on smoke, because the
L-RD descended upon it in fire; and the smoke thereof as-
cended as the smoke of a furnace, and the whole mount
quaked greatly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, יח.

28 קוצים כסוחים באש יצתו

דברי ישעיהו: "קוצים נכרתים ומוצתים באש." אדמו"ר הזקן משתמש בדימוי: הרע דומה לקוצים שנכרתו ויכשו, והם נשרפים מיד.

Isaiah 33:12 ישעיהו ל"ג:י"ב

והיו עמים משרפות שיד קוצים כסוחים באש יצתו:
And the peoples shall be as the burnings of lime; As thorns
.cut down, that are burned in the fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

29 שהוא באחד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פיוט דימים נוראים.

30 אין אדם עובר עבירה

ריש לקיש אומר: "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות", ולומד זאת מלשון פרשת סוטה. אדמו"ר הזקן הופך זאת לנושא להתבוננות: החטא נובע רק משטות.

Sotah 3a:4-5 סוטה ג' א:ד-ה'

ריש לקיש אומר: אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות,
שנאמר: "איש איש כי תשטה אשתו", "תשטה" כתיב. תנא דבי רבי
ישמעאל: מפני מה האמינה תורה עד אחד בסוטה — שרגלים לדבר,
שהרי קינא לה, ונסתרה, ועד אחד מעידה שהיא טמאה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

31 כי חלק ה' עמו

"כי חלק הוי' עמו; יעקב חבל נחלתו". די בידיעה זו בלבד כדי שיהודי לא ירצה להיפרד מה'.

Deuteronomy 32:9 דברים ל"ב:ט'

כי חלק Havayah עמו יעקב חבל נחלתו:

For the portion of the L-RD is His people, Jacob the lot of
His inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לב, ט.

32 מה יפה ירושתנו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח התפלה.

33 גם חשך לא יחשיך

"גם חושך לא יחשיך ממך, ולילה כיום יאיר". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך שאפילו ה"חושך", שאותו הוא מזהה עם אש, אינו מפריד מה'.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גם־חשך לא־יחשיך ממך וְלִילָה כְּיוֹם יֵאִיר כְּחֹשֶׁךְ כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night
shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

34 קדש עצמך במותר לך

דברי רבא: "קדש עצמך במותר לך". כאן מדגיש אדמו"ר הזקן את המילים "לך": ההיתר הוא לגוף, ולא לאלקות שבתוכו.

Yevamot 20a:15 יבמות כ' א:ט"ו

איסור קדושה — שניות מדברי סופרים, ואמאי קרי לקה איסור
קדושה? אמר אביי: כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש. אמר לקה
רבא: וכל שאינו מקיים דברי חכמים, קדוש הוא דלא מיקרי, רשע נמי
לא מיקרי! אלא אמר רבא: קדש עצמך במותר לך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

הערת קה"ת

ראה מגילה כט, א. על"ק תצא (לה, סע"ד). וש"נ. [כ].

40 גלו לאדום שכינה עמהם

ה-Sifrei מונה את גלויות ישראל ואומר על כל אחת מהן שהשכינה הלכה עמם, במילים האלה: "גלו לאדום — שכינה עמהם", ומביא את הפסוק "מי זה בא מאדום?" (Isaiah 63:1). אדמו"ר הזקן מיישם זאת על האהבה המסותרת שבנפש, שנשאת עם האדם גם כשמעשיו דומים למעשי אדם.

Sifrei Bamidbar 84:4 ספרי במדבר פ"ד:ד'

... אלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו, אמרו ישראל לפני המקום: פדית את עצמך! את מוצא שכל מקום שגלו - שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) "הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים בבית פרעה". גלו לבבל - שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה מג) "למענכם שולחתי בבבל". גלו לאדום - שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) "מי זה בא מאדום". וכשהם חוזרים - שכינה חוזרת עמהם, שנאמר (דברים ל) "ושב ה' אלקיך את שבותך". והשיב לא נאמר, אלא "ושב ה'". ואומר (שיר השירים ד) "אתי מלכנון כלה, אתי מלכנון תבואי":

and let Your haters flee before You": Now are there "haters" before Him who spoke and brought the world into being? The intent is, rather, that all who hate the righteous are, as it were, haters of the L-rd. Similarly, (Shemot 15:7) "and in the greatness of Your grandeur you destroy those who rise against You." Now are there any who "rise" before the L-rd? The intent is, rather, that all who rise against the righteous are, as it were, "rising" against the L-rd. And, similarly (Psalms 74:23) "Forget not

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

41 רגלי החיות כנגד כולם

ה-Talmud מודד את השמים ואומר שמעליהם נמצאות החיות הקדושות, ורגלי החיות שוות לכולן. אדמו"ר הזקן קורא את המילה "חיות" במשמעות של כוח החיות, כלומר רוחניות.

Chagigah 13a:4 חגיגה י"ג א:ד'

למעלה מהן — חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צנארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם. למעלה מהן — פסא כבוד. רגלי פסא הכבוד כנגד כולם, פסא הכבוד כנגד כולם, מלך אל חי ומלך רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמת: "אעלה על כמתי עב אדמה לעליון" — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

35 והייתם קדושים כי קדוש אני

"והתקדשתם והייתם קדושים, כי קדוש אני". אדמו"ר הזקן קורא זאת כנימוק לכך שאדם צריך לקדש את עצמו גם בדברים המותרים.

Leviticus 11:44 ויקרא י"א:מ"ד

כי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את-נפשתיכם בכל-השרץ הרמש על-הארץ:

For I am the L-RD your G-d; sanctify yourselves therefore, and be ye holy; for I am holy; neither shall ye defile yourselves with any manner of swarming thing that moveth upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יא, מד.

36 לשם יחוד קוב"ה ושכינתי

פירוש על תיקוני זוהר; ההערה מפנה לפירושו המתחיל במילים "ואי תימרון", כמקור לנוסח הזה.

הערת קה"ת

ראה כסא מלך להקי ת"ז ד"ה ואי תימרון.

37 צמאה לך נפשי

הערת קה"ת מפנה Psalms 93:2 למילים האלה.

Psalms 93:2 תהילים צ"ג:ב'

הערת קה"ת

תהלים צג, ב.

38 צמאה לך נפשי

"ה', אתה אלקי, אותך אני מבקש; נפשי צמאה לך, בשרי נכסף אליך". הפסוק מבטא את הכיסופים מלמטה שהתפילה מעוררת.

Psalms 63:2 תהילים ס"ג:ב'

אלקים אלי אתה אֲשַׁחֲרֶךָ צִמְאָה לִּי נַפְשִׁי כִּמְהָ לֵךְ בִּשְׂרִי בְּאַרְצֵי-צִיָּה וְעֵינִי בְּלִי-מַיִם:

O G-d, Thou art my G-d, earnestly will I seek Thee; My soul thirsteth for Thee, my flesh longeth for Thee, In a dry and weary land, where no water is

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 גלו לאדום שכינה עמהם

רבי שמעון בר יוחאי מלמד שבכל מקום שאליו גלו ישראל, השכינה הייתה עמם: במצרים, בבבל, וכן בנאולה העתידה. הערת Kehot מפנה כאן לאמירה: "גלו לאדום — שכינה עמהם".

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א:ד'

תנאי, רבי שמעון בן יוחאי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, ששככל מקום שגלו — שכינה עמהם. גלו למצרים — שכינה עמהם, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהם, שנאמר: "למענכם שלחתי בכלה". ואף כשהו עתידין לינאל — שכינה עמהם, שנאמר: "ושב ה' אלקיך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שוב עמהם מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were

swore unto thy fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ל, כ.

47 ולמהוי אחד באחד

הוזהר אומר שהקדוש ברוך הוא, שהוא אחד למעלה, אינו יושב על כיסא הכבוד שלו עד שהשכינה נעשית אחת למטה בסוד האחדות, כמוהו, "להיות אחד עם אחד". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי הזה כדי לתאר את התאחדות הנשמה עם ה'.

Zohar II, 135a זח"ב קלה, א

הערת קה"ת

זח"ב קלה, א.

48 הוא אהרן ומשה

רש"י מעיר: "יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד". הערת קה"ת מפנה את המקור לכך לשמות רבה, פרק א'.

Rashi on Exodus 6:26 רש"י על שמות ו:כ"ו

הוא אהרן ומשה. אלו שהזכירו למעלה, שז"ל יוכבד לעמרם. הוא אהרן ומשה. יש מקומות שמקדים אהרן למשה ויש מקומות שמקדים משה לאהרן, לומר לך ששקולין כאחד: על צבאתם. בצבאותם, כל צבאם לשבטיהם; יש על שאינו אלא במקום אות אחת, "ועל חרבה תהיה" (בראשית כ"ז), כמו בחרבה, "עמדתם על חרבתם" (יחזקאל ל"ג) - בחרבתם:

הוא אהרן ומשה THESE ARE THAT AARON AND MOSES who are mentioned above where it states (v. 20) that Jochebed bore them to Amram. הוא אהרן ומשה There are some passages where Scripture mentions Aaron before Moses (as here) and other passages where it mentions Moses before Aaron; this is done in order to indicate that they were equal in all respects (more lit., that they weighed alike) (Mekhilta) with their hosts — all צבאתם This is the same as — all their hosts according to their tribes. Sometimes

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

49 הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן

"זה אהרן ומשה אשר אמר הוי' להם: הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים". כאן אהרן מוזכר ראשון.

Exodus 6:26 שמות ו:כ"ו

הוא אהרן ומשה אשר אמר הוי' להם: הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על-צבאתם:

These are that Aaron and Moses, to whom the L-RD said: 'Bring out the children of Israel from the land of Egypt according to their hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shemot Rabbah 1:35 שמות רבה א:ל"ה

וירא אלקים את בני ישראל, כמה דתימא (שמות ג, ז): ראה ראיתי את עני עמי. וידע אלקים (שם שם, ז): כי ידעת את מכאוביו. דבר אחר: וירא אלקים, שלא היה בידם מעשים טובים שיגאלו בשבילם. וכן הוא מפורש על ידי יחזקאל, (יחזקאל טז, ז): רבבה כצמח השדה נתתיך, לא

42 שהארץ כגרגיר חרדל

כפי שהערה מצטטת, נאמר שם בתורה אור שהארץ היא רק כגרגיר חרדל.

הערת קה"ת

ע' בתו"א ד"ה כי כאשר השמים החדשים [ב, א] [וכל] [ש]הארץ אינה רק כגרגיר חרדל כו'. ומקורו משל"ה הק' בעשרה מאמרות ריש מאמר הג' [מח, סע"א ד"ה עתה] וז"ל הכל כגרגיר חרדל נחשב נגד עולם הגלגלים, יעו"ש. ועל"ק דרושים לר"ה (נט, ג). חגיגה (יג, א) ושם אי' לגבי השמים. [כ].

פסקה 7

43 שוקי החיות כנגד כולם

לאחר "רגלי החיות שוות לכולן", הגמרא ממשיכה: "קרסולי החיות שוות לכולן, שוקי החיות שוות לכולן", וכן הלאה עד לקרינתו ולכיסא הכבוד. אדמו"ר הזקן משתמש בסולם העולה הזה לתיאור דרגות רוחניות, שכל אחת מהן בטלה בפני הדרגה שמעליה.

Chagigah 13a:4 חגיגה י"ג א"ד:

למעלה מהן — חיות הקדש. רגלי החיות כנגד כולם, קרסולי החיות כנגד כולם, שוקי החיות כנגד כולם, רכובי החיות כנגד כולם, ירכי החיות כנגד כולם, גופי החיות כנגד כולם, צווארי החיות כנגד כולם, ראשי החיות כנגד כולם, קרני החיות כנגד כולם. למעלה מהן — כסא כבוד. רגלי כסא הכבוד כנגד כולם, כסא הכבוד כנגד כולם, מלך אל חי וקצם רם ונשא שוכן עליהם, ואתה אמת: "אעלה על כמתי עב אדמה לעליון" — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, א.

44 וקמי כולא כלא חשיב

הוזהר מתאר את יראת ה' העצמית כיראה מפניו משום שהוא גדול ומושל, שורש כל העולמות, "הכול לפניו נחשב כאין", ומביא לכך פסוק מדניאל. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על ביטול הכול בפני ה'.

Zohar I, 11b זח"א יא, ב

הערת קה"ת

זח"א יא, ב.

45 הכל ירוממוך סלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר דשבת.

פסקה 8

46 לדבקה בו

"לאהבה את הוי' אלקיך, לשמוע בקולו ולדבקה בו". אדמו"ר הזקן משתמש במילים אלה כדי לתאר את מטרת דרכו של אהרן — דבקות בה'.

Deuteronomy 30:20 דברים ל:כ'

לאהבה את ה' אלקיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חייך וארץ ימך לשבת על-האדמה אשר נשבע ה' לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם:

to love the L-RD thy G-d, to hearken to His voice, and to cleave unto Him; for that is thy life, and the length of thy days; that thou mayest dwell in the land which the L-RD

Beit Shammai and Beit Hillel, Beit Shammai say: The heavens were created first and the earth was created thereafter. Beit Hillel says: The earth was created first and the heavens thereafter. These cite a reason for their position and those cite a reason for their position. According to the opinion of Beit Shammai, who say that the heavens were created first and the earth thereafter, it is analogous to a king who had a throne made, and once that was made he had its footstool ... made. So, the Holy One

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

54 מענין הוא משה ואהרן

בפרשת בחוקותי מביא המדרש אותה רשימה של זוגות שסדרם משתנה, ובהם "זה אהרן ומשה", כדי ללמד שהם שקולים. זו הפסקה השנייה שהטקסט מצטט.

Vayikra Rabbah 36:1 ויקרא רבה ל"א:

היה צורך לומר, אלא ושערך צמח ואחר כך: שדים נכוננו, שקודם בא סימן התחתון מן העליון. אלא מהו שדים נכוננו? זה משה ואהרן, שהיו נכוננים לגאלם, דכתיב (שיר ד, ה): שני שדיך כשני עפרים. ושערך צמח, הגיע הקץ של גאולה. ואת ...

G-d saw the children of Israel, and G-d knew" (Exodus 2:25). "G-d saw the children of Israel," as it is stated: "I have seen the affliction of My people" (Exodus 3:7). "And G-d knew" (Exodus 2:25); "as I know its pains" (Exodus 3:7). Alternatively, "G-d saw" that they did not have good deeds for which their redemption would be warranted. Likewise, it is explicated by Ezekiel: "I rendered you as numerous as the plants of the field [and you increased and grew, and you ... came to great beauty: Breasts developed

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

שמות ו, כו-כו. וראה שמו"ר פ"א. הובא ברש"י על הכתוב.

50 הוא משה ואהרן

"הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים; הוא משה ואהרן". בפסוק הבא משה מוזכר ראשון.

Exodus 6:27 שמות ו:כ"ז

הם המדברים אל־פרעה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְהוֹצִיא אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הוּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

These are they that spoke to Pharaoh king of Egypt, to bring out the children of Israel from Egypt. These are that Moses and Aaron

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 אך הנה כתיב . . ואח"כ יכול ללמוד ולעשות

הקטע הזה, מן המילים "אולם הרי נאמר" ועד "אפשר ללמוד ולעשות", מועתק שם, ואור התורה מפנה ממנו לכמה מאמרי חסידות.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת וארא ע' רכה ושם מציין לכמה דרושים בדא"ח.

52 ברכות בראשית ס"פ א' ובחקתי פל"ו

ההפניה של הטקסט למדרש רבה מועתקת שם.

הערת קה"ת

נעתק באוה"ת פ' וארא ע' רכד.

53 מענין הוא משה ואהרן

המדרש מציין שבכל מקום הכתוב מקדים את משה לאהרן, אך במקום אחד נאמר "זה אהרן ומשה", ללמד ששניהם שקולים; אותו דבר נאמר גם על שמם וארץ ועל זוגות נוספים. זו אחת משתי הפסקאות שהטקסט עצמו מצטט.

Bereshit Rabbah 1:15 בראשית רבה א':ט"ו

... בכל מקום הוא מקדים אברהם ליצחק ויעקב ובמקום אחד הוא אומר (ויקרא כו, מב): "וזכרתי את בריתי יעקב וגו'" מלמד ששלשתן שקולים זה כזה. בכ"מ הוא מקדים משה לאהרן ובמקום אחד הוא אומר (שמות ו, כו): "הוא אהרן ומשה" מלמד ששניהן שקולים זה כזה. בכל מקום הוא מקדים יהושע לכלב ובמקום אחד הוא אומר (במדבר יד, ל): "כי אם כלב בן יפונה הקנזי ויהושע בן נון" מגיד ששניהן שקולים זה כזה. בכ"מ הוא מקדים תורין לבני יונה ובמקום אחד הוא אומר (ויקרא יב, ו): "ובן יונה או תור לחטאת" ...



על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); The Metsudah Five Megillot, Lakewood, N.J., 2001 (CC-BY); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY); Daf Shevui (CC0); Wikisource (CC-BY-SA); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלוש המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). להלן ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיוזם חנינמי ולא מסחר. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/1/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/masei/1/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק